

FATTIGGÅRDEN

"Riv i marken let, det er gammel ret, fuglen og den fattige skal også være mæt" – Adolph Recke 1868

Historien om Alma

Alma Mary Christiane Rasmussen var indlagt på Svendborg Fattiggård, Viebæltegård fra 1929 til 1974

Da fattiggården lukkede i 1974 blev Alma overført til et nyopført plejehjem, hvor hun levede de sidste 8 år af sit liv

DEN FASTLAGTE DAGLIGDAG

- 🌐 **Alle fattiggårde havde et approberet (godkendt) regulativ med detaljerede bestemmelser**
- 🌐 **Dagen startede kl. 5.30 om sommeren og en halv time senere om vinteren – morgenmad.**
- 🌐 **Der arbejdes til kl. 12 afbrudt af en ½ times pause.**
- 🌐 **Efter middagsmaden kl. 13.30 arbejdes frem til kl. 19 igen kun afbrudt af en ½ times pause.**
- 🌐 **Aftensmad – og kl. 21 skulle alle være i seng (uden TV)**

Bodil Marie – havde tidligere haft plejebørn

Og her er et af plejebørnene, Carl Christensen som kom til at arbejde på fattiggården som karl

Fattiggårdskosten

- 🌐 **Centraladministrationen (amtet) førte grundig kontrol med kostplanerne via embedslægen.**
- 🌐 **Morgenmad: Øllebrød**
- 🌐 **Middag: Varmt måltid – flæsk med grød, kål, ærter eller bollemælk**
- 🌐 **Aftensmad: mælkegrød eller rugbrød – rugbrød til alle måltider**
- 🌐 **Mellemmåltider: brød med enten smør eller fedt**
- 🌐 **Mælk eller svag øl til alle måltider, næsten uanset alder. Ikke vand – det var alt for snavset.**
- 🌐 **Til højtider – der kunne bevilges en dram snaps**

Frelserhæren i fattiggården

Jens Birkholms maleri fra 1904. Den fordrukne klokker Jacob Aal, ved siden af sidder vennen Blinde Søren.

Ved siden af sidder vennen Blinde Søren med bøjet hoved. I døråbningen ses bestyrer Sørensen, der blev afskediget, fordi han sultede beboerne.

GODSARKIVER

🌐 Mads Christoffersen skylder penge...

Korrespondancesager fra Vallø Stift 1819 – heri anmoder Mads om at slippe for at betale gæld til godsejeren:

”Til Deres Høy Grevelige Exelense ....

Sæden er falden saameget i Prisen ikke uden mig

til stor skade at kunne skaffe de Penge til den

bestemte tid.... – Måtte jeg blive Skaanet for

De resterende penge i 2 eller 3 Aar.....

Andraget blev afslået!

Godsarkivernes opbygning

29 grupper i alt. For slægtsforskeren er grupperne 3, 7, 8 og 9 nok de mest interessante:

3. Jordebøger (privat)

7. Fæste- og hoverivæsen (privat)

8. Skifte- og overformynderivæsen (offentlig)

9. Lægdsvæsen (offentlig)

Skiftesager

Alfabetisk Register 252

<u>Andersen</u>	Anders, Sødring - Skifte 1707			
	17 Dec - ~ Johanne Jørgensdatter	1236		
	Mads, Nimbtofte - Skifte 1705			
	30 Juli - ~ Dorthe Pedersdatter	96		

Register til skifteprotokol for Løvenholm m.fl. 1705 – 1831
Anders Andersen i Sødring (ArkivalierOnline)

Fæstevæsen

I Fæsteprotokollerne finder man de skriftlige ”aftaler” mellem godsejer og fæstebonde.

Fæstebrevet gav fæstebonden brugsret over en gård med tilhørende jord.

Til gengæld skulle han betale fæsteafgifter i form af en årlig afgift/leje/hoveri.

Fæstevæsenet blev ophævet i 1919.

Fæstevæsen

Det finder du i fæsteprotokollen:

- 🌐 Navnet på den tidligere fæster
- 🌐 Navnet på den nye fæster
- 🌐 Hartkornets størrelse
- 🌐 Vurdering af ejendommen
- 🌐 Hvor mange dyr og redskaber der hører med

Fæstevæsen

Navn	By og gl. fæster	Faste ell. lue	År	Folio
Christensen Christian	Løstrup By skov 1/2 4 Hans Pedersen's enke	faste	1841 7/9	III 749.
"	Hjembæk skov hans enke	"	1743 17/6	I 206 b I 207.
"	Jens Svend	"	1743 23/6	I 255

Register til Løvenborg Gods fæsteprotokoller 1719 – 1913
(ArkivalierOnline)

Fæstevæsen

Christianssæde gods

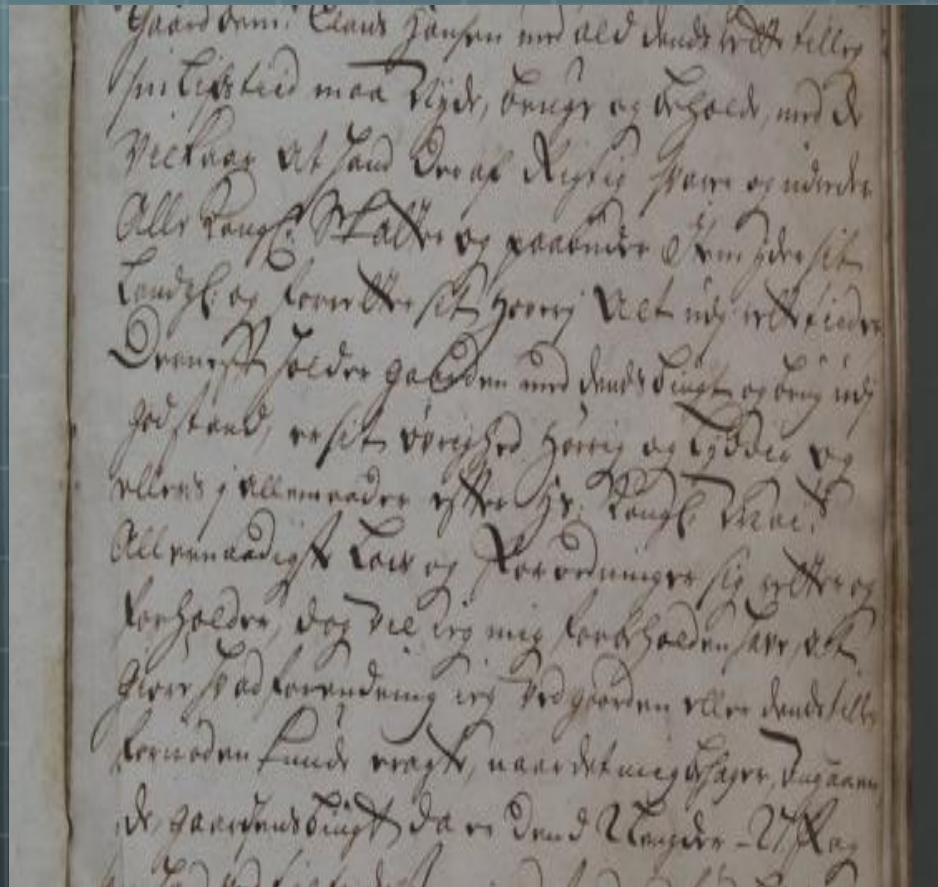
Fæsteprotokol 1719 – 1768

Fæstebrev for Claus Hansen,
Pederstrup 1719

Frem til slutningen af 1800-tallet
bor 75% på landet.

Omkring 1860 er der ca. 15.000
fæstegårde i Danmark – flest på
øerne.

Danmarks sidste fæstebonde
regnes for at være Lars
Andersen, Eggerslevmagle, der
døde i 1954.

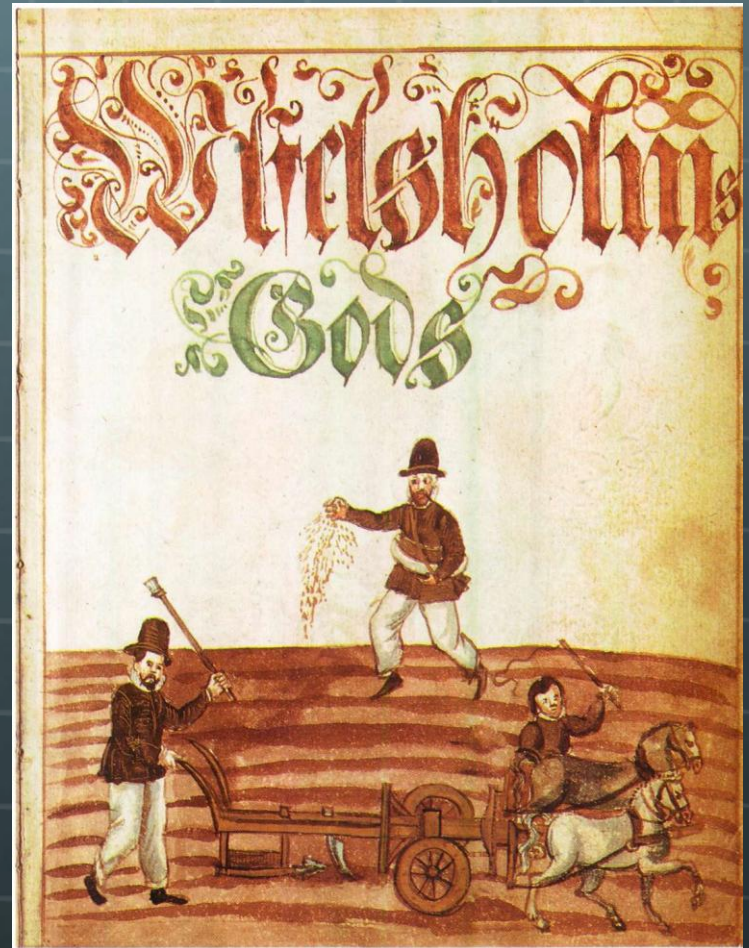

Jordebøger

En jordebog er en fortegnelse over de ejendomme, der hører til et gods eller til en ejer (fx Kongen).

- Indtægter fra bønderne
- Skat til Kongen (hartkorn)
- Udskrivning af soldater

- Tip: hvis du ikke kan finde jordbogen for ”dit” gods, så prøv at se i skøde- og panteprotokollen.

- Den ældste jordebog er Valdemar Atterdags fra 1231, den ligger på Rigsarkivet i København.

Ulfeldtholm Gods, Nyborg 1588

Landgilde

- en fest for godsejeren -

- Landgilde er en afgift for brug af gården, fastsat i fæsteprotokollen og gældende for hele fæste-perioden.
- Betales normalt i enten penge eller naturalier, fx korn for brug af agerjord. Smør og kvæg for græsningsret.
- Småredsler: svin, lam, høns, gæs osv.
- 1 tdr. Hartkorn (hårdt korn), rug eller byg er ca. 100 kg.

Adelersborg gods 1783

- 🌐 1.183 tdr. hartkorn på godset
- 🌐 Landgilde fra fæsterne:
- 🌐 81 tdr. rug, 869 tdr. byg, 93 tdr. havre, 45 lam, 23 gæs, 92 par høns og 51 snese æg.
- 🌐 Men der blev også givet den anden vej: redskaber, landgildefrihed, fødekorn og hjælp til opretning af fæstegården.

Hoveri

På arbejde i hovmarken – malet af R. Christiansen i 1929

Hoveri

Ydelse i form af arbejdsdage, som fæstebonden skulle udføre på/for det gods, han tilhørte:

1. Spanddage, fæsteren stiller med heste og vogn.
2. Pløjedage, hvor der kræves plov og trækdyr.
3. Gangdage - en person møder op – fx karlen.
4. Ægtekørsel, pligtekørsel, gik ofte på omgang.

Gavnø Gods - hoveribilletter

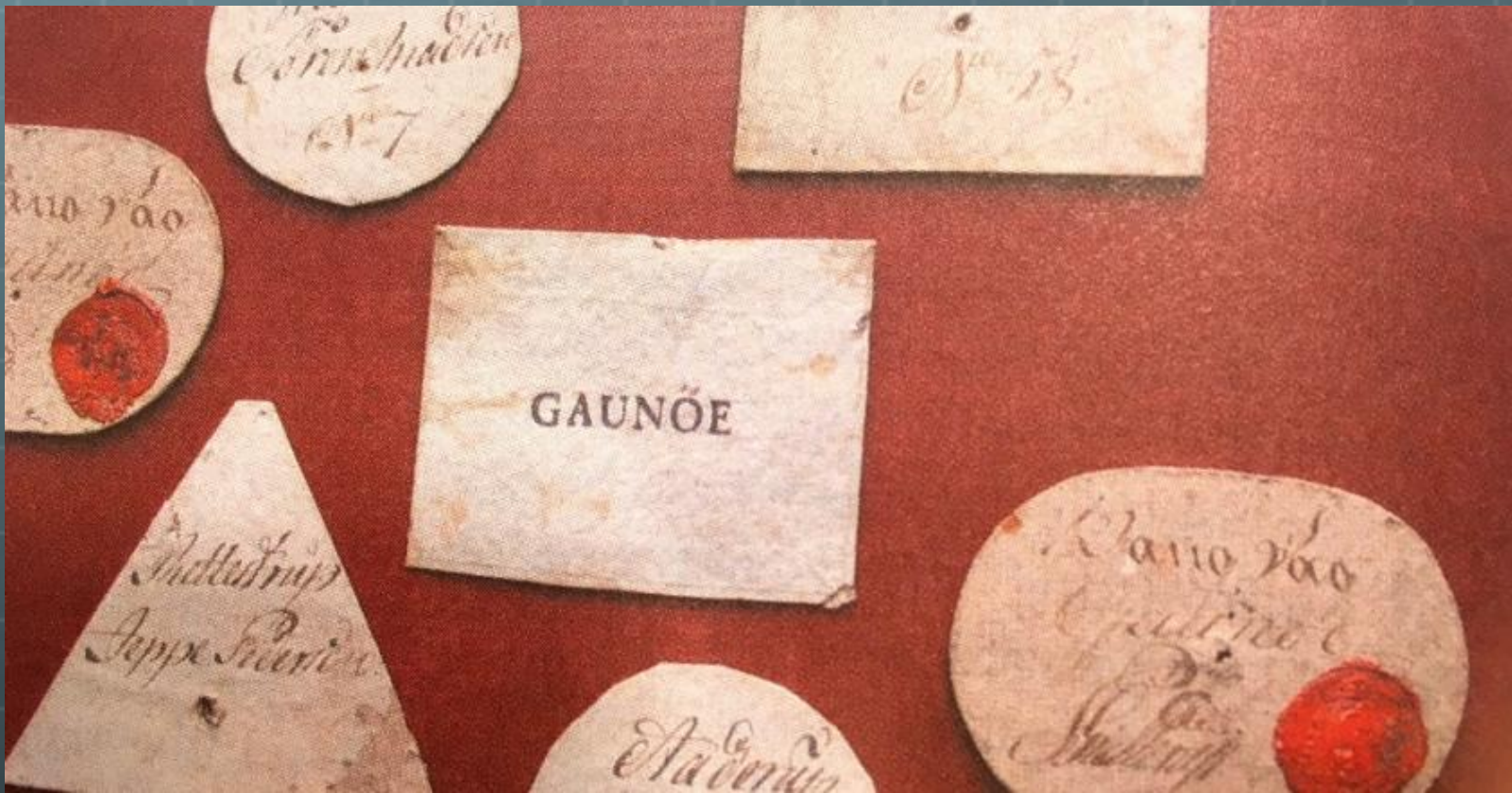

Foto: Peter Wodskou Christensen, Rigsarkivet

Lægdsruller

Ved forordning 1701 om land-militsen blev landet inddelt i lægder, og godsejeren pålagt at føre lægdsrulle over alle bønder- karle mellem 4 og 40 år.

Den kække, ferme og flinke landsoldat

Lægdsruller

2

Lægdet's Nr. *111*

Bogstav.	Nr.	Den Værnepligtiges fulde Navn.	Faderens eller Moderens Navn og Stilling.	Fødested.	Fødselsaar og Fødselsdag.	Afdeling.	Modt.	Hjemsendt.
<i>L.</i>	<i>32.</i>	<i>Johannes Davidsson</i>	<i>Krofer, Anders</i>		<i>18 82. 27'</i>		<i>d. 21/1.08.</i>	<i>d. 17/10.08.</i>
		<i>Kasminssen.</i>	<i>Kasminssen</i>	<i>Bæder</i>	<i>d. 25/1</i>	<i>Bæder</i>		
Vedtegninger: <i>tilf. 30/11 1908 fra H. 144 228. Ellev. 4/11.08.</i> <i>M.A. 1908.</i>								
<i>57.273-K-11.</i>								

Lægdsruller

- 🌐 Sønner af fæstebønder stod opført i rullen, så længe de var ugifte og ikke fæstede gård.
- 🌐 I 1788 blev opgaven overført til udskrivningsvæsenet.
- 🌐 Før 1788: godsarkiver
- 🌐 Efter 1788: udskrivningsvæsenet

Livet på landet

- 🌐 Det danske landbrugs historie I-IV.
- 🌐 Dagligliv i Danmark (8 bd.)
- 🌐 Margit Mogensen: Fæstebønderne i Ods Herred
- 🌐 Palle Ove Christiansen: Lykkemagerne. Gods og greve, forvalter og fæster i 1700-tallets verden.

Drengen fra København var for første gang på besøg på landet. En aften så han en bondekone, der var ved at pille en høne. "Du milde!", sagde drengen, "Skal du virkelig sidde og klæde dem af hver aften?"

Lægdsruller

- 🌐 Lægdsruller er lister over de mænd, der er til rådighed for hæren – det betyder ikke, at de på noget tidspunkt bliver soldater!
- 🌐 Man blev – alt efter tidspunkt – indført i lægdsrullen fra 0 til 36 år, hvor man senest blev ”kasseret” – udskrevet.

- **Før 1701: Private hære/lejesoldater**
- **1701-1788: Godsejerne stiller bønderkarle**
til den nationale militi – kan findes under reserveruller i
godsarkiver.
- **1788 – 1849: Stavnsbåndet ophæves.**
Kun bønder var værnepligtige – ikke købstæder.
- **Efter 1849: Almindelig værnepligt**

Historien om Jens Peter Jensen

1859

①

Confirmerede

No.	Confirmandens Navn og Opholdssted.	Forældrenes eller Huusbondens, Pleieforældrenes Navn og Boepæl.
1 Londag af Søndag	Jens Albrecht Jensen Skibby	Kgl. Højskolelærer Albrecht Albrecht Jensen og Hjs. Anne Sørensen af Skibby
2	Ole Larsen Manderslev	Kgl. Højskolelærer Lars Henriksen og Hjs. Mette Hansdatter Manderslev
3	Jens Peter Jensen Skibby Ode	Kgl. Højskolelærer Jens Jensen og Hjs. Theres Sørensen Skibby Ode
4	Ole Larsen	Kgl. Højskolelærer Ole Larsen og Hjs. Anne Sørensen

Hvornår blev man optaget i lægdsrullen?

	Nederste grænse	Øverste grænse
1788-1808	0 år	36. år
1808-1849	0 -	45. -
1849-1869	15. -	38. -
1869-1912	17. -	38. -
1912-	17. -	36. -

Læg mærke til det store skift i den nederste grænse i 1849.

Der tabes næsten en hel generation fordi 15 år "mistes".

Man kunne i øvrigt kun være sikker på den nederste grænse, den øverste grænse er en maks. grænse.

Hvis der ikke er nogen anmærkninger under navnet, så betyder det at vedkommende bliver i sognet...

Læg mærke til bogstav G samt løbenummer.

Løbe-Nr.		Fædrenes og Sønnernes Navne.	Sønnernes Fødested.	Fødselsaar eller, hvis dette ikke findes Bogstavelteget.	Soidc. Sommer.	Opholdssted.
Gang-nr.	Nr.					
	213	Ulbrigt Ulbrigt Hans Ulbrigt	Skiby	10 1811/12		
	214	Lars Laurits Ola Laurits	Kamstrup	9 1811/12		
	215	Jens Julius Lars Laurits Julius	Skiby	9 1812/13		

LÆGDSRULLERNES BOGSTAV- BETEGNELSER

F	1798	1809	1820	1831	1856	1882	1908
G	1799	1810	1821	1832	1857	1883	1909
H	1800	1811	1822	1833	1858	1884	1910
J	1801	1812	1823	1834	1859	1885	1911
K	1802	1813	1824	1835	1860	1886	1912
L	1803	1814	1825	1836	1861	1887	1913
M				1837	1862	1888	1914
N				1838	1863	1889	
O				1839	1864	1890	
P				1840	1865	1891	
Q				1841	1866	1892	
R				1842	1867	1893	
S				1842	1868	1894	
T				1843	1869	1895	
U				1844	1870	1896	
V				1845	1871	1897	
X				1846	1872	1898	
Y				1847	1873	1899	

1860 til Holbæk

6 K 172

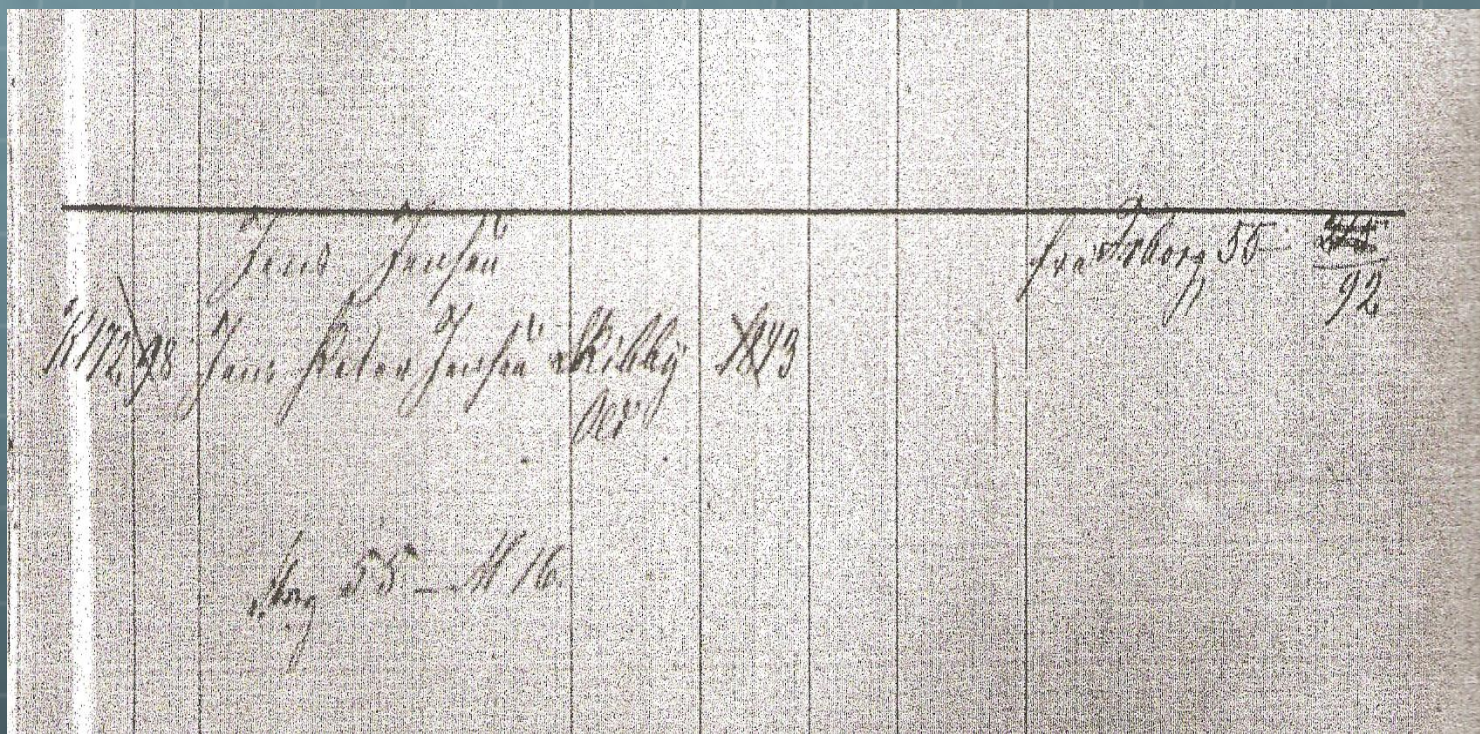
6 er sognenr.

K er årstal = 1860

172 er løbenr.

Fædrenes og Sønnernes Navne.	Sønnernes Fødested.	Fødselsaar eller, hvis dette ikke er det Løbsrulleaar.	Hvide. Sommer.	Opholdssted.	Løgdets Nr. 537
					Betegninger.
Albrecht Albrechtson Niels Albrechtson Nyhavn 54 O 88.	Nerby	1847			
Lars Jørgensen Ole Larsen	Malmø	1843	1837 1844 1847		1866 Holbæk 1867 Ribe Holbæk
Jens Hansen Jens Peter Jensen	Niagara	1843			
					1860 Holbæk 6 K 172

Frbg 55 – M 16 betyder:

Frederiksborg Amt, lægd 55, M= 1862, løbenr. 16

St. Kbhavn P 2059 betyder:

Staden København, P=1865, løbenr. 2059

Vitr.	Løbe- Nr.	Faderens eller Moderens og Sønnens fulde Navn.	Sønnens			Løgdets Nr. Bødteguinger.
			Fødested.	Fødsels- aar.	Hvide Tom.	
~~11~~	~~15~~	F. e. M. <i>Niels Jørgen Jensen</i> © <i>Viktor Nielsen</i> <i>Vællering</i>		~~18~~	~~62~~	<i>Jaa 54 2303. Vædder</i> <i>1860 Bødderstaten af Kjøbenhavn</i> <i>1862: 2. 185) 1. 1862</i> <i>1862: 2 Indkøb</i>
			<i>64. M. 36.</i>			
~~12~~	~~16~~	F. e. M. <i>Jens Jensen</i> © <i>Jens Peder Jensen</i> <i>Skibbyold</i>		~~18~~	~~94~~	<i>Jaa Holbek 6-98</i>
			<i>St. Kbhavn P 2059</i>			
~~13~~	~~17~~	F. e. M. <i>Lars Rasmussen</i> © <i>Niels</i> <i>Fornebu</i>		~~18~~	~~57~~	<i>Jaa Karibo 102-57. Mærket</i> <i>1861 Løst 104 96</i>

Et skævt billede
fra det skæve
København.

Frbrg 55 – Q9
lyder det ikke
bekendt?

Frederiksborg
amt, lægd nr. 55
Q=1866 og
løbenr. 9

Se anmærkning
til højre – hvad
er det Jens Peter
liger af?

	F. eller M.	Familie	Adresse	År	Andel	Andet	Noter
~~P~~ 2057	Jens	Christensen Nids Larsen	Torsten 31/12 7. 1847	1847	61/4	N. Longang 73, N.	Tilført 1815 fra 58 Lægd Pittera Lige 1860 12,1
~~P~~ 2058	Abund Frouls	Kaup Frouls Kaup	Norre Viikvej	1844	64 13,1 64	Longang 124, 2 P. 1866 1867 1868 1869 1870 1871 1872 1873 1874 1875 1876 1877 1878 1879 1880 1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025	Tilført 1815 fra 16 73 Lægd Pittera 1867 1868 1869 1870 1871 1872 1873 1874 1875 1876 1877 1878 1879 1880 1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025
~~P~~ 2059	Jens	Peter	Kubjald	1843	61/2	10, 2j	Tilført 1815 fra 55 Lægd Pittera M 9 Lige 1866 12,1 592.

19	F. el. M. <i>Jens Jacobsen</i>	18 ~~73~~	Tilført fra <i>A. Kbhv. P 2059</i>
	<i>Jens Jacobsen</i>		<i>61½" giksel.</i>
			<i>1866 cell 4 D: 592 af A. Kbhv</i>
			<i>1868 Løft</i>
	2-69-Y-19		
10	F. el. M. <i>Lars Jacobsen</i>	18 48	Tilført fra <i>58-OB.</i>

Ny henvisning – nu står der 2 – 69 – Y – 19. Det er et nyt system, der indføres i perioden 1861-1870.

Man bruger ikke længere amt, men i stedet udskrivningskreds!

Altså 2. udskrivningskreds, lægd nr. 69, Y=1873 og løbenr. 19

$\frac{12}{4}$	$\frac{9}{5}$						
19	Jens Peter	Jens Jensen	Sarby old gaard	18 43 b.	6 1/2	b.	b.
Bebtegninger: fra 1-9699 1866 til 4-1868 Forst							
Alt ind 9 1/2 7/5							

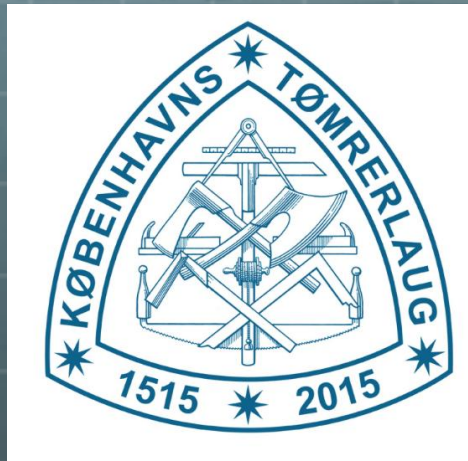
Jens Peter Jensens rejse standser her efter adskillige flytninger. 30 år gammel bliver han "afskediget", hvilket i militærprog bare betyder, at han ikke længere skal stå til rådighed for militæret.

Lavsarkiver

Skråen

Velkomsten

Lydhammeren

KJØBENHAVNS GULDSMEDELAUG

STIFTET 1429 — SIGILLVM AVRI FABRORVM CIVITATZ HAFNEN

Laugsbøssen

Skafferstokken

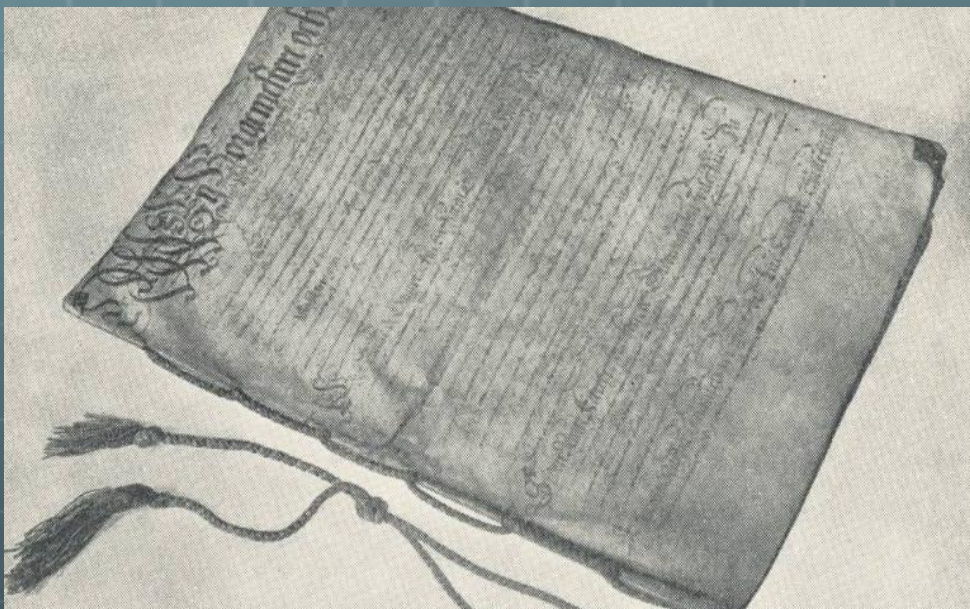
Lavsarkiver

- 🌐 Et laug er en sammenslutning af håndværkere, som skal varetage økonomiske, politiske, sociale og kulturelle behov.
- 🌐 Tidligst omtalt i 1200-tallet i Slesvig.

Lavsarkiver

Sadelmager & Tapetserer Laugets SKRÅ fra 1514

Skråen indeholder forordninger, regler for lauget og dets sammensætning samt dets medlemmer.

Overtrædelse straffedes med bøde eller i værste fald, udstødelse – og så kunne man blive en bønhas.

”Hvo som siger nej til at være med, når brødrene vil danse, skal bøde to mark engelsk”.

Oldermanden

Oldermand – Aeolderman – Alterman

Repræsenterer laugget udadtil og leder laugsmøderne. Han har ved sin side 2 bisiddere, der hjælper med at holde ro og orden.

Laugsmøderne er laugets højeste myndighed, og afholdes 1-4 gange årligt.

Ny oldermand for
Kjøbenhavns
Guldsmedelaug

Diana Holstein, 2014
Suk, tiderne...

Zünften

- 🌐 17. & 18. århundrede, hvor tyske håndværkere søgte til Danmark pga. økonomiske og sociale forhold i Tyskland.
- 🌐 Resultat: tilgang af veluddannet arbejdskraft, udvikling inden for fagene.
- 🌐 Zünften er det kompleks af ritualer og ceremonier, som er opbygget gennem tiderne.

Velkomsten

Velkomsten er laugets hellige drikkekar, som blandt andet bruges ved optagelsen af de ny udlærte svende.

Kbh. Slagterlaug, velkomst

Svenden skænkede et sølvskilt til velkomsten med hans navn, datoen og laugets insignier.

Skafferstokken

- 🌐 Skafferembedet er en praktisk foranstaltning. Til møder er han at sammenligne med en dirigent.
- 🌐 Skafferen skulle hjælpe syge brødre med det praktiske, han skulle sørge for mad og drikke til møder og holde god ro og orden.

Laugsladen

Ole Maiman, Kerteminde Skipper- og Ligbærerlaug

I Laden ligger laugets dokumenter og værdigenstande. Som regel er den forsynet med flere låse, så ingen på egen hånd kan ”berige” sig. Oldermænden og lademesteren har en nøgle hver.

KLAP OP – KLAP I

Når mødet starter klappes lågen op, og al tale og opførsel foregår pænt og ofte efter et ceremoniel.

Når mødet er slut.... Klap i !!

Herbergs skilte

Håndværkervandringer har været udbredt siden 1600-tallet.

Når tiderne var gode, få vandringer og omvendt i dårlige tider.

Man vandrede i 3 år og 1 dag, thi man skulle jo have festen med.

Brødre er velkomne, uanset nationalitet – derfor kom man ofte så langt væk som Tyskland, Østrig, Schweiz og Italien.

Lydhammeren

- 🌐 Lydhammeren var vore dages dirigentklokke. Den var ikke robust, så den var mere symbolsk end praktisk.
- 🌐 Respekterede man ikke Oldemandens banken, så vankede der bødestraf.

Københavns Slagterlaug

Ukendt oprindelse

Laugsbøssen

Gensidig hjælp er et grundtræk i laugene. I tider uden understøttelse eller forsikring, har det været af uvurderlig betydning.

Indkomsten var *tidepenge* som opkrævedes alle medlemmer af Skafferen.

Laugsbøssen har været behørigt aflåst, og kunne kun åbnes, når der var flere tilstede. Som oftest har den haft sin plads i Laugsladen.

Er det til at gætte, hvilket laug?

Arkivalier - Daisy

Indholdsfortegnelse	Side
Indledning.....	I
Helsingør.....	1
Bagerne (1) færgemændene (2), købmændene (6), Helsingør handelsforening (8), ligbærerne (9), lods- og jord-ejerne (13), skomagerne (14), skrædderne (16), slagterne (16), smedene (17) snedkerne (20).	
Hillersø.....	25
Ligklædelavet (25), skomagerne (26).	
Holbæk.....	28
Bagerne (28), ligbærerne (28), skomagerne (28), skrædderne (30), smedene (31), snedkerne (32).	
Kalundborg.....	34
Bagerne (34), skomagerne (34).	
Kronborg geværfabrik.....	36
Køge.....	37
Bagerne (37), handskeværkerne (37), skinderne (37), skomagerne (38), skrædderne (39), smedene (40), snedkerne (42), vognmændene (43).	
Maribo.....	44
Ligbærerne (44), skomagerne (44), skrædderne (44), smedene (45), snedkerne og drejerner (45), væverne (46).	
Nakskov.....	47
Bagerne (47), handskeværkerne og peltznerne (47), ligbærerne (48), marmestrene og tømmermændene (48), skomagerne (48), skrædderne (49), smedene (49), snedkerne (50), væverne (50).	
Nykøbing Falster.....	51
Ligbærerne (51), skomagerne (54), skrædderne (55), smedene (56), snedkerne (57).	
Nysted.....	58
Ligbærerne (58), skomagerne (58), smedene (58), snedkerne og tømmerne (59), væverne (59).	
Næstved.....	60
Bagerne (60), skomagerne (60), smedene (60).	
Ringsted.....	65
Skomagerne (65).	

Helsingør - skomagerne	
mindelighed, men 1686 blev under 16.okt. "så sluttet, at denna bog skulle efter denne dag bruges til en drengebog". Bogen er herefter med enkelte undtagelser kun brugt til ind- og udskrivning af drenge, udskrivning i hovedsagen dog kun til 1697. Fag 104-116 optegnelser og svende, der begynder at sidde deres mesterår eller at udskrives fra deres mesterår 1752-94. Med en række mindre afvigelser er bogen kronologisk ført.	
110. 1833-36.	Regnskab for skomagerlavets butik .... 1 bd. <u>Ann.</u> : 1) Forpligtelser indgået af interessenterne i lavets butik 11.nov. 1833. 2) Regnskaber for beholdning og indlevering af fodtøj i butikken 1835-36.
111. 1635-38, 1822-53, (div.år).	Diverse dokumenter ..... 1 pk. <u>Ann.</u> : Fra 1635-38 udkast til andragende til kongen, 1822-53 er den overvejende del af papirerne regnskaber og regnskabsbilag. 29.november 1853 kgl. konfirmation af lavsregler for mestre og svende i Helsingørs skomagerlav.
112. 1662-1820 (div.år).	Svendens lavsbog ..... 1 bd. <u>Ann.</u> : Fol. 1 a: "Anno 1662 den 17. November, haffue vii underschreffne schomager Suenne, som Arbeide her i byen Hellsingør, varitt begierrendes udaff Mesterne, som brugte schomager handtverchitt her i byen, att vii Matte bekomme voris Rettighed och schraa, som haffr Liggett I sandan Laugh Tid forborgner, Och vii bekom denn, Och bleff os Levritt Ledenn Med schraeen der I och 2 Store Tinkander, gick udi huer Kande 3 potter Øll, i Mesternis Sammenkomat". Indeholder oplysninger om gaver til svendens "rettighed" (tinkander, selvskilte m.m.), indskrivning af svende, især indtil 1768 samt 1816-17, til- og fratreden af oldgesellen m.v., svendsladens regnskab og beholdning m.m. Bortset fra en enkelt indførsel er bogen ikke benyttet 1775-1815. Indførslerne er ret uordentlige,

Guldhornene

- 🌐 Guldhornene blev fundet i hhv. 1639 og 1734, og blev opbevaret på Kunstammeret i København.

Guldhornene

- Tyveriet blev begået den 4. maj 1802
- Tyven var Niels Heidenreich
- Hornene blev smeltet om og blev til smykker, skospænder og mønter.
- Hvordan blev tyveriet opdaget?
- Maj 1803 bliver Niels afsløret og kommer i Tugthuset for livstid
- Han bliver benådet i 1840, dør 1844, 83 år gl.

Rigsarkivet, Slotsholmen

